

Editör'den...

Kültür ve İletişim yedinci yılının ikinci sayısı ile okurlarına kaliteli akademik ürünleri sunmaya devam ediyor. Disiplinlerarası akademik bir dergi olarak elimizden geldiği kadar farklı araştırma alanlarını, farklı disiplinlerden gelen sesleri ve farklı akademik yaklaşımları sayfalarımıza taşımaya çalışıyoruz. Derginin mutfağı her ne kadar Ankara Üniversitesi İletişim Fakültesi'nde olsa da dergimizin iletişimin yanı sıra, kültür eleştirisi ve toplumsal düşünce alanlarında üretilen en iyi eleştirel yazıları yayımlama ilkesi geçerliliğini koruyor. Konu anlamındaki içerik çeşitliliğini kuramsal/görgül araştırmalara yer verme anlamında da sürdürüyoruz. Elinizdeki sayı (7/2) bu yaklaşımımızın iyi örneklerinden biri. Bu sayıda iki kuramsal çalışma iki de görgül araştırmaya dayanan makale var.

Halil Nalçaoğlu
Editör

Derginin birinci makalesi Adile Avar'a ait: "Akl, Tarih ve Kavram: Georges Canguilhem'in Epistemolojik Tarih Yaklaşımı." Avar'ın makalesi çağdaş epistemoloji tartışmaları alanında iyi bir değerlendirme yazısı olmakla kalmıyor aynı zamanda, bildiğim kadarıyla, içeriği bakımından bu kapsamda Türkçe yazılmış ilk yazı olma özelliğini de taşıyor. Özellikle Michel Foucault okurlarının yakından ancak ismen bildikleri bir figür, Georges Canguilhem, makalenin merkezinde duruyor. Canguilhem henüz Türkçe'ye tercüme edilmedi. Ancak Canguilhem'in düşüncesinin ve yaklaşımlarının bıraktığı derin izler, belki de pek farkında olunmadan, epistemoloji tarihi, Foucaultcu söylem analizi, metinlerarasılık, yaşam bilimleri ve insan

bilimleri ilişkileri gibi alanlara ilgi duyanların sözcüklerinde zaten mevcut. Makalenin sonunda belirtildiği gibi, Aydınlanma ve ilerleme düşünceleri, hastalık, sağlık ve tedavi kayıplarının anlamları, genetik teknolojisi çağında ortaya çıkan yaşamsal ve etik sorunlar gibi tartışma noktalarında da Canguilhem'in dikkatle okunması gerektiği düşünüldüğünde, bu konularla ilgilenenlerin *Kültür ve İletişim*'in 7/2 sayısını kitaplıklarının ayrı bir yerinde saklayacakları rahatlıkla söylenebilir.

Derginin ikinci makalesi "Televizyonda Protesto Görüntüleri: Egemen Haber Söylemlerinde Toplumsal Eylemler" başlığını taşıyor. Yazı, Eser Köker ve Ülkü Doğanay tarafından 2002 yılında gerçekleştirilen bir araştırmaya dayanıyor. Araştırma TRT 1, NTV, SHOW TV ve Kanal 7 anahaber bültenlerinde yer alan toplumsal eylem haberlerini ele alıyor. Araştırmanın temel parametreleri Köker ve Doğanay tarafından "hikaye ediliş tarzı", "eylemleri aklileştiren ve duygusallaştıran unsurlar", "egemen anlamların oluşturulma ve aktarılma biçimleri" ve "farklı eylemlerin anlamlandırılma çerçeveleri" olarak tanımlanıyor. Bunlara ek olarak toplumsal eylem haberlerine verilen öncelikler ve tercihler de analiz kapsamında ele alınıyor. Bu araştırma, televizyonda izlediğimiz pek çok toplumsal eylem haberi karşısında artık maalesef alıştığımız "bilgisiz kalma" halini derinlemesine analiz ediyor. Yazarlara göre, 'popüler televizyon kanalları tek katmanlı, eylemin öznelinin görüşlerine yer vermeyen, eylemin yerel karakteristiklerini yansıtmayan bir habercilik anlayışı içindeler. Ancak haber programları haber olarak sundukları toplumsal eylemin ve eylemcilerin talepleri ne olursa olsun, haberin öyküsünü devlet-eylemci karşıtlığına öne çıkaran bir dil ile şekillendiriyorlar. Toplumsal eylemleri toplumsal gerçeklerinden etkili biçimde ayıran bu dilin görünürde tek bir öznesi ve gerek sözleriyle gerekse beden diliyle bu eylemler hakkında ne düşünülmesi gerektiğini belirtme hakkına sahip tek bir kişi vardır: haberi sunan kişi ya da heberin "üst sesi." Bu özneyi de doğru okumak gerektiğini vurgulayan Köker ve Doğanay'a göre ticari yayıncılık sektörünün "yapısal yanlılığı" bu anlamda öne çıkan bir değişken olarak tanınmak zorundadır.

Köker ve Doğanay'ın yazısını bir başka kavramsal irdeleme izliyor: "Kimlik, Mekan ve Yer Deneyimi." Burak Asiliskender'in makalesi "zamanşallık" takıntılı modernliğin gözardı ettiği mekan kavramını çok geniş bir referans listesiyle çerçeveleyiyor ve mekan temelli kavramsallaştırmalar için verimli bir kaynak ortaya koyuyor. Bu çerçeveden yola çıkarak, "mekan, "yer" ve "mekan deneyimi" gibi kavramların işaret ettiği anlam dünyasının yalnızca mimarlar, şehir-ciler ve benzer disiplinlerde çalışanlar için değil, modernlik ve modernleşme deneyimlerinin etki altına aldığı tüm ilgi alanlarına açılması gerektiğini (bir kez daha) vurgulamak gerekiyor. Özellikle "kimlik" ve "aidiyet" kavramları etrafında şekillenen düşüncelerin ve politik tartışmaların vaz geçemeyecekleri mekansallık kavramı, tam da kimliklerin (modern) zamanın akışı içinde nasıl olanaklı olduğunu anlamamıza yardımcı oluyor. Bu makaleyi sunarken okurlarımızı özellikle tanımsal açıklamaların katı dili konusunda uyarmak gereği duyuyorum. Ancak makalenin bütünü okunduktan sonra bu dilin dayatmacı olmaktan çok netlik arzusunu yansıttığının anlaşılacağını düşünüyorum. Özellikle mekan deneyimi gibi analitik/metinsel netlikten uzak bir kavramı net terimlerle ifade etmenin güçlüğü zannediyorum takdir edilecektir.

Derginin son makalesi yine bir araştırma ürünü. Gamze Göker makalesinde ("Bilişim Teknolojileri Reklamlarında Toplumsal Cinsiyet Örüntüleri: *BT Haber Örneği*") teknoloji ve toplumsal cinsiyet ilişkisini bir teknoloji derigsine verilen reklamları inceleyerek ortaya koyuyor. Teknoloji reklamlarının analizi, "insanlığın hizmetinde" olan yeniliklerin aslında pek de tüm insanlığı hedef kitle olarak görülmediğini son derece yalın örneklerle ortaya koyuyor. Göker'in makalesi cinsiyetçi ideolojinin yeni sağ ideoloji ve teknokrat/mühendis ideolojisi ile nasıl el ele yürüdüğünü görmek açısından ilginç bulacağınızı umduğum bir çalışma.

Bu sayımızda zaman zaman yaptığımız gibi bir konferans değerlendirme yazısına da yer veriyoruz. Hakan Ergül'ün yazısı *Crossroads in Cultural Studies* konferanslarının Illinois'de yapılan sonuncusunu değerlendiriyor. İlginizi çekeceğinden eminim.

Tüm okurlarımıza *Kültür ve İletişim*'e verdikleri destekten ötürü teşekkür ediyor okur ve yazar olarak bu desteklerini sürdüreceklerini umuyorum.

Georges Canguilhem'in "Epistemolojik Tarih" Yaklaşımı: Bilim, İdeoloji, Tarih ve Yaşam Arasındaki Kopuş ve Süreklilikleri Yeniden Düşünmek

Özet

Georges Canguilhem ile ilgili yazılarda genellikle, çağdaş Fransız düşünürlerini derinden etkilediği ve tartışılmaz bir itibarı olduğu halde, Fransa dışında çok az bilindiği belirtilir. Canguilhem'in çalışmalarının Türkçe'ye çevrilmediğini de göz önüne alarak, bu metin, Canguilhem'in düşüncesinin bağlamına dair bir değerlendirme ile başlar. Arkasından, iki patikada yol alır. Birincisi, Canguilhem'in epistemolojik tarih yaklaşımının esas boyutları ile ilgilidir; ikincisi de, yine Canguilhem'in epistemolojik projesinden ayrılamayacak olan "bilimsel ideoloji" kavramlaştırmasıdır. Ayrıca, Canguilhem'in "ideoloji" kavramlaştırmasının, bilim ve bilim-olmayan arasındaki etkileşimleri açıklamakta bazı kısıtlamaları olduğu iddialarını da Canguilhem'in yaşam bilimlerindeki kurucu kavramların çözümlemelerinden örneklerle ve Deleuze ve Guattari'nin kavram tanımı ve kavramların "oluşları"na dair tezlerine dayanarak tartışır.

Adile Avar
İzmir Yüksek
Teknoloji Enstitüsü
Mimarlık Fakültesi
Şehir ve Bölge
Planlama Bölümü

George Canguilhem's "Epistemological History": Re-Thinking About The Ruptures and Continuities Between Science, Ideology, History and Life

Abstract

It is usually remarked that, despite his profound effects on the contemporary French thinkers and his indisputable reputation among them, Georges Canguilhem is little known out of France. Regarding that Canguilhem's works have not been translated into Turkish as well, this text begins with a review of the context of his thought. It then moves on two paths: the first concerns some central aspects of Canguilhem's approach of epistemological history; and the second elaborates on his conception of "scientific ideology" which is integral to his epistemological project. Besides, using some sketches from Canguilhem's rigorous analysis of the problematic concepts in the history of the life sciences, and depending on Deleuze and Guattari's arguments about the nature and the "becomings" of concepts, the text discusses some critiques claiming that Canguilhem's conception of ideology has some limitations for the analysis of the play between scientific and non-scientific domains.